

RAZISKAVA ZASEDENOSTI GNEZDILNIC V OKOLICI RIBNIKA VRBJE

POROČILO ZA LETO 2008

Maribor, november 2008

NASLOV NALOGE:

RAZISKAVA ZASEDENOSTI GNEZDILNIC V OKOLICI RIBNIKA VRBJE
(poročilo za leto 2008)

DATUM IZDELAVE:

november 2008

IZVAJALEC:

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS – BirdLife Slovenija)
Tržaška cesta 2, p.p. 2990
1000 Ljubljana

NOSILCI:

Terensko delo: Miha Kronovšek

Poročilo izdelala: Miha Kronovšek in Luka Božič

1. Uvod

Določene vrste ptic gnezdijo le v drevesnih duplih in drugih podobnih strukturah v naravi kot so različne niše, špranje, rovi, luknje, poleg tega pa tudi v številnih antropogeno nastale tvorbah, ki omogočajo gnezdenje v vsaj delno zaprtem prostoru. Ker so primerna dupla zaradi pomanjkanja starih dreves danes vedno redkejša, lahko nekaterim vstam ptic pomagamo z nameščanjem gnezdilnic (GEISTER 1977). Nekatero vrsto duplarjev danes uvrščamo med ogrožene vrste tako v Sloveniji kot tudi Evropi, eden od vzrokov ogrožanja pa je prav pomanjkanje primernih mest za gnezdenje (UR. LIST RS ŠT. 82/2002, BIRDLIFE INTERNATIONAL 2004, BAUER *et al.* 2005). Z nameščanjem gnezdilnic in opazovanjem dogajanja lahko približamo življenje ptic ljudem.

2. Metoda in obravnavano območje

V gnezditveni sezoni 2007 in 2008 smo sistematično pregledovali gnezdilnice, nameščene v okolici ribnika Vrbje pri Žalcu. Leta 2007 smo zasedenost gnezdilnic ugotavljali z večkratnim opazovanjem, odpirali pa smo samo lažje dostopne gnezdilnice. Zasedenost smo dodatno preverili po koncu gnezditvene sezone februarja 2008, ko smo opravili tudi čiščenje gnezdilnic oziroma odstranjevanje starega gnezditvenega materiala. Zasedenost smo preverjali štirikrat in sicer: 16.4., 13.5., 19.5. in 26.5.2007. Leta 2008 smo s pomočjo lestve odprli vse, razen ene same gnezdilnice. Pregled smo opravili 19.5.2008, ko so nekatere ptice že speljale zarod, tako da smo popis dopolnili z opazovanjem okolice gnezdilnic.

Po pregledu smo za vsako gnezdilnico opredelili zasedenost in določili vrsto gnezdeče ptice. Za namene spremljanja gnezdenja smo vse gnezdilnice oštevilčili, določili vrsto dreves na katerih se gnezdilnice nahajajo ter pri vseh izmerili višino od tal in premer vhodne odprtine.

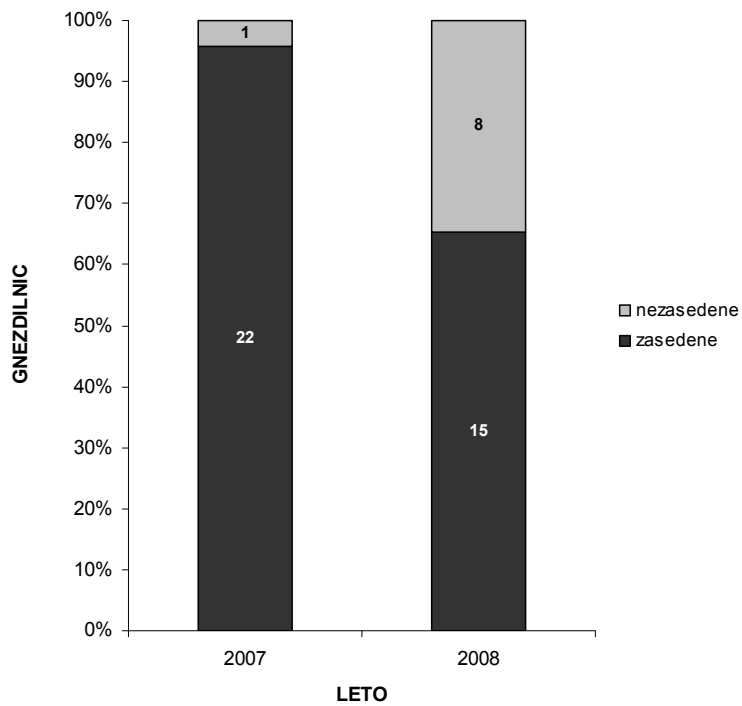
3. Rezultati

V obeh letih smo opazovali oziroma pregledali vseh 23 gnezdilnic nameščenih v okolici ribnika Vrbje. Leta 2007 smo 16 gnezdilnic odprli, zasedenost preostalih 7 pa smo ugotavljali z opazovanjem. Leta 2008 smo odprli 22 gnezdilnic, zasedenost ene pa smo ugotavljali z opazovanjem.

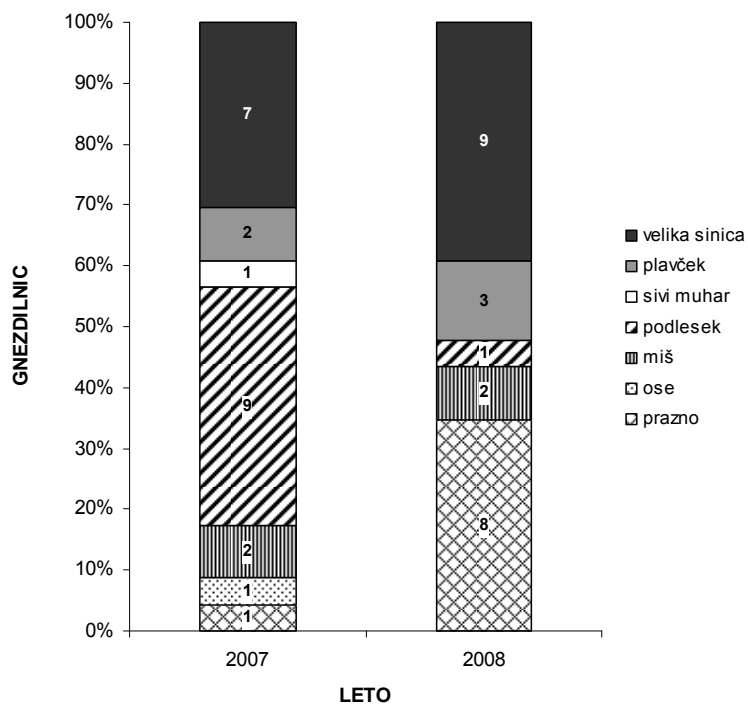
V dveh letih spremljanja smo v gnezdilnicah v okolici ribnika Vrbje zabeležili gnezdenje treh vrst ptic: velike sinice *Parus major*, plavčka *Parus caeruleus* in sivega muharja *Muscicapa striata* (tabela 1). Leta 2007 je bilo zasedenih 22 oziroma 96% gnezdilnic, leta 2008 pa 15 oziroma 65% vseh na obravnavanem območju nameščenih gnezdilnic (slika 1). Leta 2007 so ptice gnezdele v 10 oziroma 43% gnezdilnic, leta 2008 pa v 12 oziroma 52% nameščenih gnezdilnic. Najštevilnejša vrsta leta 2007 je bil podlesek *Muscardinus avellanarius*, leta 2008 pa velika sinica. Velika sinica je bila v obeh letih najštevilnejša ptičja vrsta (slika 2).

Tabela 1: Podatki o gnezdilnicah, nameščenih v okolici ribnika Vrbje in zasedenost posamezne gnezdilnice leta 2007 in 2008 (- nezasedena gnezdilnica).

ŠT. GNEZD.	VHODNA ODPRTINA (Φ mm)	VIŠINA OD TAL (m)	DREVO	OKOLICA GNEZDILNICE	ZASEDENOST - VRSTA	
					2007	2008
1	32	4.0	topol	gmovje	podlesek	velika sinica
2	32	4.0	breza	živa meja	podlesek	podlesek
3	32	3.5	vrba	ob cesti, travnik	velika sinica	plavček
4	32	4.0	hrast	travnik, grmovje	podlesek	-
5	32	4.0	čremsa	grmovje, travnik	podlesek	-
6	32	3.0	topol	ponirkov center	podlesek	velika sinica
7	26	3.8	bor	cesta, grmovje	podlesek	plavček
8	32	3.5	hrast	cesta, grmovje	podlesek	velika sinica
9	26	3.6	bor	cesta, grmovje	podlesek	velika sinica
10	32	3.0	bor	cesta, grmovje	velika sinica	-
11	32	3.5	bor	cesta, grmovje	podlesek	-
12	niša	5.0	bor	cesta, grmovje	-	-
13	32	6.0	hrast	pešpot, grmovje	velika sinica	-
14	32	4.5	javor	pešpot, grmovje	velika sinica	-
15	32	3.5	javor	pešpot, grmovje	velika sinica	velika sinica
16	26	4.5	hrast	cesta, grmovje	plavček	plavček
17	32	3.5	bor	cesta, grmovje	velika sinica	velika sinica
18	32	3.8	bor	cesta, grmovje	miš (neznana vrsta)	miš (neznana vrsta)
19	32	3.7	hrast	pot, cesta, grmovje	miš	miš
20	niša	3.7	bor	pot, cesta, grmovje	sivi muhar	-
21	32	3.0	hrast	pot, cesta, grmovje	velika sinica	velika sinica
22	26	3.5	bor	pot, cesta, grmovje	plavček	velika sinica
23	32	5.0	hrast	pot, cesta	ose	velika sinica

Slika 1: Zasedenost gnezdilnic v okolici ribnika Vrbje leta 2007 in 2008.

Slika 2: Vrste v gnezdilnicah v okolici ribnika Vrbje leta 2007 in 2008.

4. Diskusija

V dveh sezonah trajanja raziskave, so v gnezdilnicah v okolici ribnika Vrbje gnezdile samo tri vrste (velika sinica, plavček in sivi muhar). Ugotovitev se ujema z navedbami VOGRINA (1996), ki je v enoletnem intenzivnem spremljanju avifavne ribnika Vrbje v neposredni okolici zabeležil 35 vrst gnezdilcev, vendar so bile med temi le štiri vrste sekundarnih duplarjev. Dve izmed teh, velika sinica in plavček, sta gnezdili v gnezdilnicah leta 2007 oziroma 2008, medtem ko gnezdenja preostalih dveh (vijeglavka *Jynx torquilla* in močvirska sinica *Parus palustris*), v pregledu gnezdilnic nismo ugotovili. Po pregledu fotografij izplenjenega gnezda velike sinice iz leta 2008 smo zaključili, da je za propad legla najverjetneje odgovorna vijeglavka, ki kasneje v opuščeni gnezdilnici sicer ni gnezdila. Glede na omenjeno opažanje jo lahko v prihodnosti zanesljivo obravnavamo kot pričakovano gnezdilko. Podobno velja tudi za močvirsko sinico, ki jo VOGRIN (1996) omenja kot gnezdilko neposredne okolice ribnika. Zanimivo je, da VOGRIN (1996) sivega muharja, za katerega smo potrdili gnezdenje v gnezdilnici leta 2007, sploh ne navaja kot gnezdilca bližnje okolice ribnika. Omenjeni avtor podaja gnezditveno gostoto velike sinice 1,0 para/ 10 ha. Gnezditvena gostota na obravnavanem območju (skupaj kopnega dela manj kot 10 ha) je bila leta 2007 in 2008 zanesljivo precej višja, saj je tukaj gnezdilo kar sedem oziroma devet parov velikih sinic. Podobno, vendar v manjši meri, lahko ugotovimo tudi za plavčka. Znano je, da lahko razpoložljivost gnezdilnic na območjih, kjer primernih naravnih dupel sicer primanjkuje, poveča lokalno populacijo velike sinice in plavčka (CAMPODRON *et al.* 2008).

Med pregledovanjem gnezdilnic smo opazili, da v bližnji okolici ribnika Vrbje ni ustreznih velikih dreves, kjer bi večja dupla lahko nastala po naravni poti, prav tako pa se tukaj ne pojavljajo vrste primarnih duplarjev, ki dolbejo večja dupla (npr. črna žolna *Dryocopus martius*). Zaradi tega bi bilo v prihodnosti smotrno namestiti tudi nekaj večjih gnezdilnic z večjimi vhodnimi odprtinami (vsaj 45 mm oziroma večje). Večji vrsti duplarjev, ki ju na podlagi naših opazovanj in glede na habitat v okolici ribnika Vrbje lahko pričakujemo kot gnezdilki, sta lesna sova *Strix aluco* in škorec *Sturnus vulgaris*. Od manjših vrst bi pričakovali še poljskega vrabca *Passer montanus*, vendar pa bi zanj morali namestiti gnezdilnice kje na severnem robu obravnavanega območja oziroma kjerkoli izven predelov s sklenjenim gozdom. Izmed vrst, ki zasedajo poldupla oziroma bolj odprte gnezdilnice (t.i. niše) bi okolica ribnika gotovo ustrezala šmarnici *Phoenicurus ochruros*. Ta vrsta v nižinskem svetu Slovenije gnezdí večinoma na stavbah, zato zanj predlagamo namestitev ustrezne gnezdilnice kar na Ponirkovem centru.

5. Literatura

- BAUER, H.-G., E. BEZZEL & W. FIEDLER (eds.) (2005): Das Kompendium der Vögel Mitteleuropas. AULA Verlag, Wiebelsheim.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2004): Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series No. 12. BirdLife International, Cambridge.
- CAMPODRON, J., J. SALVANYA & J. SOLER-ZURITA (2008): The abundance and suitability of tree cavities and their impact on hole-nesting bird populations in beech forests of NE Iberian Peninsula. *Acta Ornithologica* 43 (1): 17-31.
- GEISTER, I. (1977): Ptice okoli našega doma. ČZP Kmečko glas, Ljubljana.
- URADNI LIST REPUBLIKE SLOVENIJE ŠT. 82/2002: Rdeči seznam ptičev gnezdilcev (Aves).
- VOGRIN, M. (1996): Ornitofavna ribnika Vrbje v spodnji Savinjski dolini in njegova naravovarstvena problematika. *Acrocephalus* 17 (74): 7-24.